ऐन्द्रो वसुक्रः। इन्द्रः। त्रिष्टुप्

अस॒त्सु मे॑ जरित॒ः साभि॑वे॒गो यत्सु॑न्व॒ते यज॑माना॒य शिक्ष॑म्।

अना॑शीर्दा॑म॒हम॑स्मि प्रह॒न्ता स॑त्य॒ध्वृतं॑ वृजिना॒यन्त॑मा॒भुम्॥ १०.०२७.०१

यद्भावस्तद्भवतीत्युक्तरीत्या इन्द्रोपासक इन्द्रभावेनात्र वदति। जरितः- हे स्तोतः। मे- मम। सु- सुष्ठु। साभिवेगः- त्वरायुक्तं मनः। यत्- यदा। असत्- भवति। तदा। सुन्वते- रसनिष्पादकाय। यजमानाय- उपासकाय। शिक्षम्- विद्यां ददामि। अनाशीर्दा- जीवनविरोधशक्तीनां दायकस्य। सत्यध्वृतम्- सत्यबाधकस्य। वृजिनायन्तम्- वर्ज्यकर्मकर्तुः। आभुवम्- आक्रमणं कुर्वतः। प्रहन्ता- प्रबाधकः। अहम्। अस्मि- भवामि ॥१ ॥

यदीद॒हं यु॒धये॑ सं॒नया॒न्यदे॑वयून्त॒न्वा॒३॑ शू॑शुजानान्।

अ॒मा ते॒ तुम्रं॑ वृष॒भं प॑चानि ती॒व्रं सु॒तं प॑ञ्चद॒शं नि षि॑ञ्चम्॥ १०.०२७.०२

यत्- यदा। अहम्। युधये- वृत्रैर्जनितयुद्धे। देवयून्- देवकामान्। तन्वा- रूपेण। शूशुजानान्- दीप्तान्। संनयानि- सङ्गमयामि। तदा। अमा- ऋत्विगादिभिः सहितः। ते- त्वदर्थम्। तुम्रम्- प्रेरकम्। वृषभम्- वर्षकं सोमम्। पचानि- पक्वं करवाणि। तीव्रम्। पञ्चदशम्- त्रिवृत्पञ्चदशस्तोमोपेतम्। सुतम्- निष्पन्नं रसम्। नि षिञ्चम्- सिञ्चामि ॥२ ॥

नाहं तं वे॑द॒ य इति॒ ब्रवी॒त्यदे॑वयून्स॒मर॑णे जघ॒न्वान्।

य॒दावाख्य॑त्स॒मर॑ण॒मृघा॑व॒दादिद्ध॑ मे वृष॒भा प्र ब्रु॑वन्ति॥ १०.०२७.०३

यः। अदेवयून्- देवकामविरोधिनः। समरणे- युद्धे। जघन्वान्- हिंसितवान्। इति। ब्रवीति- वदति। तम्- तं मदन्यम्। अहम्। न वेद- न जानामि। यदा। ऋघायत्- हिंसायुक्तम्। समरणम्- युद्धम्। अवख्यत्- न्यक्कृतमहं पश्यामि। आत्- तदा। मे- मम। वृषभा- वर्षकाणि कर्माणि। प्र ब्रुवन्ति- साधवः प्रकर्षेण वदन्ति ॥३ ॥

यदज्ञातेषु वृजनेष्वासं विश्वे सतो मघवानो म आसन्।
जिनामि वेत्क्षेम आ सन्तमाभुं प्र तं क्षिणां पर्वते पादगृह्य॥ १०.०२७.०४

यत्- यदा। अज्ञातेषु- अप्रज्ञायां स्थितेषु। वृजनेषु- वृत्रैर्जनितयुद्धेषु। आसम्- अभवम्। तदा। सतः- एवं स्थितस्य। मे- मम। विश्वे- सर्वे। मघवानः- हव्यधारका उपासकाः। आसन्- अभवन्। क्षेमे- लोकक्षेमे सति। आभुं सन्तम्- तदपनोदनाय क्रामन्तम्। जिनामि- नाशयामि। पादगृह्य- तं पादौ गृहीत्वा। पर्वते- गिर्युपलक्षितबन्धे। प्र क्षिणाम्- प्रक्षिपामि ॥४ ॥

न वा उ मां वृजने वारयन्ते न पर्वतासो यदहं मनस्ये।
मम स्वनात्कृधुकर्णो भयात एवेदनु द्यून्किरणः समेजात्॥ १०.०२७.०५

माम्। वृजने- युद्धे। न वारयन्ते- न कोपि निवारयितुं शक्तः। यदहम्। मनस्ये- कर्तुं चैतन्यसाधकं कर्म सङ्कल्पयामि। तत्। न पर्वतासः- जडा न रोद्धुं शक्ताः। मम- मे। स्वनात्- शब्दात्। कृधुकर्णः- ह्रस्वकर्णो बधिरोपि। भयाते- बिभेति। एव- एवम्। द्यूननु- अनुदिनम्। किरणः- सूर्यरश्मिश्च। समेजात्- सरति ॥५॥

दर्शन्न्वत्र शृतपाँ अनिन्द्रान्बाहुक्षदः शरवे पत्यमानान्।
घृषुं वा ये निनिदुः सखायमध्यू न्वेषु पवयो ववृत्युः॥ १०.०२७.०६

अत्र- अस्मिन् स्थाने। शृतपाम्- पक्वहव्यापहारकान्। अनिन्द्रान्- अनीशान्। बाहुक्षदः- बाहुभिः शकलीकुर्वतः। शरवे- हिंसायै। पत्यमानान्- पतमानान्। ये। घृषुम्- महान्तम्। सखायम्- सुहृदम्। निनिदुः- निन्दन्ति तान्। नु- क्षिप्रम्। दर्शन्- अपश्यम्। एषु- एतेषु। पवयः- ममायुधानि। नु- क्षिप्रम्। ववृत्युः- वर्तन्ते ॥६ ॥

अभूर्वौक्षीर्व्युरु आयुरानड्दर्षन्नु पूर्वो अपरो नु दर्षत्।
द्वे पवस्ते परि तं न भूतो यो अस्य पारे रजसो विवेष॥ १०.०२७.०७

औक्षीः- सिञ्चकः। अभूः- अभवः। वि- विशेषेण। आयुः- जीवनम्। आनट्- व्याप्नोषि। पूर्वः- पुरातनः। अपरः- अभिनवः सन्। नु- क्षिप्रम्। दर्षत्- वृत्रं विदारितवान्। पवस्ते- महत्त्वेन

वृत्राणामभिभवाय सरन्त्यौ। पवतिर्गतिकर्मा। अस्मादौणादिकोऽस्तप्रत्ययः। अतष्टापि कृते रूपमेतत्। द्वे- द्यावापृथिव्यौ। यः। अस्य- एतस्य। रजसः- लोकस्य। पारे- पारेपि। विवेष- व्याप्तवान्। तम्- अमुमिन्द्रम्। न परि भूतः- न परिभवतः। अभिभवितुं न शक्नुतः ॥७ ॥

गावो यवं प्रयुता अर्यो अक्षन्ता अपश्यं सहगोपाश्चरन्तीः।
हवा इदर्यो अभितः समायन्कियदासु स्वपतिश्छन्दयाते॥ १०.०२७.०८

प्रयुताः- सङ्गताः। गावः- धेनवश्चिद्रश्मय इत्याध्यात्मिके। यवम्- धान्यम्। धान्योपलक्षितध्यानभावनादिहव्यम्। अक्षन्- भक्षयन्ति। ताः। सहगोपाश्चरन्तीः- गोपालेन सह चरन्तीः। आत्मसूर्येण सह चरन्तीः। अपश्यम्- ददर्श। अर्यः- गोपालमात्मसूर्यं प्रति। हवाः- आह्वानार्हा गावश्चिद्रश्मय इत्याध्यात्मिके। अभितः। समायन्- अभिसरन्ति। आसु- गोषु चिद्रश्मिष्वित्याध्यात्मिके। स्वपतिः- गोपाल आत्मसूर्य इत्याध्यात्मिके। कियत् छन्दयाते- कियत् प्रेम करोति। प्रभूतं प्रेम कुरुत इति भावः ॥८ ॥

सं यद्वयं यवसादो जनानामहं यवाद उर्वज्रे अन्तः।
अत्रा युक्तोऽवसातारमिच्छादथो अयुक्तं युनजद्ववन्वान्॥ १०.०२७.०९

वयम्। जनानां - मनुष्याणां मध्ये। यवसादः- हव्यभोक्तारः। अहम्। यवादः- हव्यभुक्। उर्वज्रे अन्तः- विस्तीर्णे हृदयाकाशे अस्मि। अत्र। युक्तः- योगी सन्। संभक्तारम्- संभजनवन्तम्। इच्छात्- इन्द्र इच्छति। अथो- अनन्तरम्। ववन्वान्- संभक्ता सन्। अयुक्तम्- अयोगिनमपि। युनजत्- योगिनं करोमि ॥९ ॥

अत्रेदु मे मंससे सत्यमुक्तं द्विपाच्च यच्चतुष्पात्संसृजानि।
स्त्रीभिर्यो अत्र वृषणं पृतन्यादयुद्धो अस्य वि भजानि वेदः॥ १०.०२७.१०

अत्र। मे- मम। सत्यमुक्तम्- सत्यवचनम्। मंससे- जानीहि। द्विपाच्च चतुष्पात्- मनुष्यान् मृगपक्षिणः। संसृजानि- उत्पादयानि। अत्र- अस्मिन् जीवने। अयुद्धः- अहिंसकः सन्। यः। स्त्रीभिः- नारीभिश्चिद्रश्मिभूताभिः। वृषणम्- रेतः सेचनोपलक्षितसंगमनमुद्वाहं वा। पृतन्यात्-

तद्बन्धकावरणभूतवृत्रैर्युद्धेन कामयते। अस्य- एतस्मै। वेदः- लाभविधायकः सन्। वि भजानि- उद्वाहं कारयित्वा आनन्दसम्भक्तिं करवाणि ॥१० ॥

यस्यानक्षा दुहिता जात्वास कस्तां विद्वाँ अभि मन्याते अन्धाम्।
कतरो मेनिं प्रति तं मुचाते य ईं वहाते य ईं वा वरेयात्॥ १०.०२७.११

यस्य- यस्य सूर्यस्य। आत्मसूर्यस्येत्याध्यात्मिके। दुहिता- सुता चिद्रश्मिभूता धेनुः। स सूर्यः पत्तो जगारेति त्रयोदशमन्त्रेणान्वयः। अत्र तु सा सूर्यदुहिता । अनक्षा आस- अन्धा आसीत्। वृत्रेणावरणेन जडोपलक्षितगिरिपिहितत्त्वादान्ध्यम्। को विद्वान् तामन्धाम्। अभि मन्याते- अभिमन्यते । कतरः- कीदृश उपासकः। मेनिम्- वज्रम्। तं प्रति- वृत्रं प्रति। मुचाते- मुञ्चति। इन्द्रसाहाय्येनोपासकश्च वृत्रं प्रहरति। यः। ईम्- इमां चिद्रश्मिभूताम्। वहाते- वहति। यः। ईम्- इमां चिद्रश्मिभूताम्। वरेयात्- वरयितुमिच्छति। स चिद्रश्म्युपासक एव तद्रक्षार्थं मेनिं मुञ्चतीति शेषः ॥११ ॥

कियती योषा मर्यतो वधूयोः परिप्रीता पन्यसा वार्येण।
भद्रा वधूर्भवति यत्सुपेशाः स्वयं सा मित्रं वनुते जने चित्॥ १०.०२७.१२

वार्येण- श्रेष्ठेन। पन्यसा- मन्त्रेण। वधूयोः- वधूकामस्य। मर्यतः- मर्त्यस्य। कियती- का। योषा- नारी। परिप्रीता- प्रीतियुक्ता भवति। सुपेशाः- सा सुरूपिणी। भद्रा- कल्याणी। वधूः। भवति। जने- स्वकामे वीरसमूहे स्थिते। सा। मित्रम्- सखायं स्वपतिमिति भावः। स्वयम्- स्वयंवरधर्मेण। वनुते- सम्भजते ॥१२ ॥

पत्तो जगार प्रत्यञ्चमत्ति शीर्ष्णा शिरः प्रति दधौ वरूथम्।
आसीन ऊर्ध्वामुपसि क्षिणाति न्यङ्ङुत्तानामन्वेति भूमिम्॥ १०.०२७.१३

यस्यानक्षा दुहितेत्येकादशमन्त्रेण सम्बन्धः। यस्य रश्मिभूता दुहिता स सूर्यः। पत्तः- पादोपलक्षितकिरणैरुदकम्। जगार- गृह्णाति। प्रत्यञ्चम्- प्रतिगतमुदकम्। अत्ति- भक्षयति। शीर्ष्णा- स्वकिरणेन। वरूथम्- वरमुदकम्। शिरः- उत्कृष्टे प्रदेशे। प्रति दधौ- दधाति। उपसि-

नभस उपस्थे। आसीनः। ऊर्ध्वा- उत्कृष्टां गां रश्मिम्। क्षिणाति- प्रक्षिपति। न्यङ्- स्वकिरणैरवतरन्। उत्तानाम्- विस्तृताम्। भूमिम्- पृथिवीम्। अन्वेति- अनुसरति ॥१३॥

बृ॒हन्न॑च्छा॒यो अ॑पला॒शो अर्वा॑ त॒स्थौ मा॒ता विषि॑तो अत्ति॒ गर्भः॑।
अ॒न्यस्या॑ व॒त्सं रि॑ह॒ती मि॑माय॒ कया॑ भु॒वा नि द॑धे धे॒नुरूधः॑॥ १०.०२७.१४

बृहन्- महान्। अच्छायः अपलाशः- अरूप इति भावः। अर्वा- गतिशीलः। तस्थौः। माता- निर्माता। विषितः- विमुक्तः। गर्भः- सर्वलोकस्य गर्भभूतः। अत्ति- हव्यमनुभवति। इदानीन्तनपर्यन्तं सूर्यदुहितुश्चिद्रश्मिभूताया विवरणम्। इतः परं सा यदंशा तस्या अखण्डप्रकृतेः सूर्यमातुर्विवरणमिति दर्शनाय अन्यस्या इत्युच्यते। अन्यस्याः- सूर्यदुहित्रितरस्याः सूर्यमातुरदित्या अखण्डप्रकृत्याः। वत्सम्- सूनुम्। मिमाय- उत्पाद्य। रिहती- प्रेम्णा आस्वादयन्ती भवत्यखण्डप्रकृतिः। कया- केन। भुवा- भावेन। धेनुः- अदितिः। ऊधः- लोकानुग्रहाय ऊधःस्थानीयं सूर्यम्। नि दधे- स्थापितवती ॥१४॥

स॒प्त वी॒रासो॑ अध॒रादुदा॑यन्न॒ष्टोत्त॒रात्ता॒त्सम॑जग्मिर॒न्ते।
नव॑ प॒श्चाता॑त्स्थि॒विम॑न्त आय॒न्दश॒ प्राक्सानु॒ वि ति॑र॒न्त्यश्नः॑॥ १०.०२७.१५

सप्त वीरासः। अधरात्- अदित्या अधःस्थानात्। उदायन्- उद्गच्छन्ति। अष्ट। ते उत्तरात्तात्- उत्तरात् स्थानात्। समजग्मिरे- आगताः। पश्चातात्- पृष्ठतः। नव स्थिमिवन्तः- स्थितिमन्तः। आयन्- आगताः। प्राक्- अग्रतः। अश्नः- अशनवतः। सानु- उन्नतस्थानम्। सर्वग्रहणसमर्थं चिदाकाशमिति भावः। वि तिरन्- वर्धयन्तः। दश आगताः। इदमृषीणां जननम् ॥१५॥

द॒शा॒नामेकं॑ कपि॒लं स॑मा॒नं तं हि॑न्वन्ति॒ क्रत॑वे॒ पार्या॑य।
गर्भं॑ मा॒ता सुधि॑तं व॒क्षणा॒स्ववे॑नन्तं तु॒षय॑न्ती बिभर्ति॥ १०.०२७.१६

दशानामेकम्- दशसु ऋषिषु एकम्। कपिलम्- प्रकृतितत्त्वदेशिकम्। अदितिरखण्डप्रकृतिः कपिलाप्रतीकभूता। तद्देशिकः कपिलः। समानम्- समदर्शिनम्। तम्। पार्याय- तारकाय। क्रतवे- ज्ञानाय। हिन्वन्ति- प्रेरयन्ति। माता- अखण्डप्रकृतिरदितिः। वक्षणासु- अप्सु जीवोदकेषु।

सुधितम्- सुभृतम्। अवेनन्तम्- अकामं विरक्तम्। गर्भम्। तुषयन्ती- विद्वानयमकाम इति तुष्यन्ती। बिभर्ति- धारयति ॥१६ ॥

पीवानं मेषमपचन्त वीरा न्युप्ता अक्षा अनु दीव आसन्।
द्वा धनुं बृहतीमप्स्वन्तः पवित्रवन्ता चरतः पुनन्ता॥ १०.०२७.१७

मेषम्- द्रष्टारम्। मिषधातोर्दर्शनार्थः काव्येषु प्रसिद्धः। वीराः- समर्था उपासकाः। पीवानम्- पुष्टम्। अपचन्त- पक्वमकुर्वन्। उपासका आत्मपोषणमकुर्वन्। दीवे- क्रीडायाम्। अक्षाः- इन्द्रियाणि। न्युप्ताः- निक्षिप्तानि। आसन्- अभवन्। आत्मपोषणरतानामिन्द्रियाभिनिवेशो लीलयैव भवति न तु यथार्थतयेति भावः। अप्सु- जीवोदकधारासु। अन्तः। बृहतीम्- महतीं प्रकृतिम्। पुनन्ता- पुनन्तौ। पवित्रवन्ता- पूतौ। द्वा- अश्विनौ प्राणेशनशक्तिभूतौ । धनुम्- चापोपलक्षितध्यानम्। इषुर्न धन्वन् प्रतिधीयते मन इति श्रुतेः। चरतः- आचरन्तौ स्तः ॥१७ ॥

वि क्रोशनासो विष्वञ्च आयन्पचाति नेमो नहि पक्षदर्धः।
अयं मे देवः सविता तदाह द्र्वन्न इद्वनवत्सर्पिरन्नः॥ १०.०२७.१८

वि क्रोशनासः- विशेषेणाह्वयन्तः। विष्वञ्च - नानागतयः। आयन्- आगच्छन्ति। नेमः- तेष्वर्धः। पचाति- हव्यं देवाय पक्वं करोति। अर्धः- अन्यार्धः। न हि पक्षत्- न पक्वं करोति। अयम्- एषः। देवः सविता। मे- माम्। तत्- एतत्। आह- अब्रवीत्। द्र्वन्नः- दार्वोदनः। सर्पिरन्नः- घृतौदनोग्निः। वनवत्- संभजते ॥१८ ॥

अपश्यं ग्रामं वहमानमारादचक्रया स्वधया वर्तमानम्।
सिषक्त्यर्यः प्र युगा जनानां सद्यः शिश्ना प्रमिनानो नवीयान्॥ १०.०२७.१९

अचक्रया- चक्रोपलक्षितचलनरहितया। स्वधया- आत्मधारणया। वर्तमानम्। ग्रामम्- इन्द्रियग्रामम्। वहमानम्- धारयन्तमात्मानम्। अपश्यम्। नवीयान्- अभिनवः सन्। शिश्ना- श्नथनकराणि। प्रमिनानः- बाधमानः। अर्यः- ईश्वरः। जनानाम्। युगा- कालविशेषान्। प्र- प्रकर्षेण। सिषक्ति- सेवते। ॥१९ ॥

एतौ मे गावौ प्रमरस्य युक्तौ मो षु प्र सेधीर्मुहुरिन्ममन्धि।
आपश्चिदस्य वि नशन्त्यर्थं सूरश्च मर्क उपरो बभूवान्॥ १०.०२७.२०

प्रमरस्य- प्रकर्षेण शत्रुमारकस्य। मे- मम। एतौ गावौ- एतौ गन्तारौ प्राणप्रतीकाश्वौ। मो सु प्र सेधीः- मापगमय। मुहुः- भूयः। ममन्धि- ध्यानं कुरु। अस्य- एतस्योपासकस्य। अर्थं- ज्ञानम्। आपः- मूलशक्तिधाराः। वि नशन्ति- विशेषेण व्याप्नुवन्ति। सूरश्च- आत्मसूर्यश्च। मर्कः- मार्जयिता सन्। उपरः- मेघस्थः सन्। शारीरिकः सन्नित्याध्यात्मिके। बभूवान्- भवन्। व्याप्नोति ॥२० ॥

अयं यो वज्रः पुरुधा विवृत्तोऽवः सूर्यस्य बृहतः पुरीषात्।
श्रव इदेना परो अन्यदस्ति तदव्यथी जरिमाणस्तरन्ति॥ १०.०२७.२१

बृहतः- महतः। पुरीषात्- पूरकात्। सूर्यस्य- आत्मसूर्यस्य। अवः- अधस्तादेव। पुरुधा- बहुधा। अयम्- एतत्। वज्रः- ईशनाधिदैवतायुधम्। विवृत्तः- आत्मावरणभेदाय प्रवृत्तम्। एना- एषा। श्रवः- श्रुतिः। परा- उत्तमा। अन्या- साधारणेन्द्रियव्यतिरिक्ता। अस्ति। तत्- ताम्। अव्यथी- अव्यथिताः। जरिमाणः- मन्त्रविदः। तरन्ति- साधारणश्रवणोपलक्षितेन्द्रियादीनि तीर्त्वा अभिसरन्ति ॥२१ ॥

वृक्षेवृक्षे नियता मीमयद्गौस्ततो वयः प्र पतान्पूरुषादः।
अथेदं विश्वं भुवनं भयात इन्द्राय सुन्वदृषये च शिक्षत्॥ १०.०२७.२२

वृक्षेवृक्षे- प्रतिभौमभोगम्। वृक्षो भौमभोगप्रतीकः। नियता- बद्धा। गौः- चिद्रश्मिप्रतीकभूता धेनुः। मीमयत्- तन्मुक्त्यर्थं शब्दं करोति। ततः- अस्माद्बन्धात्। पुरुषादः- सुखादिदुःखनिधनात्तृशक्तिभूताः। वयः- अन्नोपलक्षितभोगाः। प्र पतान्- प्रपतन्ति। अथ- अनन्तरम्। इदम्- एतत्। विश्वम्- सर्वम्। भुवनम्- जगत्। भयाते- बिभेति। तद्विमोक्षार्थम्। इन्द्राय- ईशनाधिदैवताय। सुन्वत्- रसं निष्पादयति। ऋषये च- सूक्ष्मदर्शनार्थम्। शिक्षत्- स्वचित्तं शिक्षयति ॥२२ ॥

दे॒वानां॒ माने॑ प्रथ॒मा अ॑तिष्ठन्कृ॒न्तत्रा॑देषा॒मुप॑रा॒ उदा॑यन्।

त्रय॑स्तपन्ति पृथि॒वीम॑नू॒पा द्वा बृबू॑कं वह॒तः पुरी॑षम्॥ १०.०२७.२३

देवानाम्- द्योतनशक्तीनां सूर्यरश्मीनामित्यर्थः। आत्मसूर्यस्य चित्किरणानामित्याध्यात्मिके। माने- मापने आच्छादने इति भावः। प्रथमाः- मुख्याः सन्तः। अतिष्ठन्- मेघा जडप्रतीकास्तस्थुः। एषाम्- एतेषां जडप्रतीकमेघानाम्। कृन्तत्रात्- छेदनात्। जडमतीत्य गतेरित्याध्यात्मिके। उपराः- उदकानि। जीवोदकानीत्याध्यात्मिके। उदायन्- उद्गच्छन्ति। अनूपाः- आनुपूर्व्येण वप्तारः। त्रयः- पर्जन्यो वायुः सूर्य इति त्रयः। जीवोदकवर्षः प्राण आत्मा इति त्रय इत्याध्यात्मिके। पृथिवीम्- भूमिम्। अदितिं प्रकृतिमित्याध्यात्मिके। तपन्ति- द्योतयन्ति। द्वा- तयोर्द्वौ वाय्वादित्यौ। प्राणात्मानावित्याध्यात्मिके। पुरीषम्- पूरकम्। बृबूकम्- उदकं। जीवनोदकमित्याध्यात्मिके। वहतः- धारयतः ॥२३ ॥

सा ते॑ जी॒वातु॑रु॒त तस्य॑ विद्धि॒ मा स्मै॑ता॒दृगप॑ गूहः सम॒र्ये॑।

आ॒विः स्वः॑ कृणु॒ते गूह॑ते बु॒सं स पा॒दुर॑स्य नि॒र्णिजो॒ न मु॑च्यते॥ १०.०२७.२४

सा- सवितृदेवता। ते- तव। जीवातुः- जीवनहेतुः। उत- अपि च। तस्य- सूर्यस्य स्वरूपम्। समर्ये- सूर्योदकाद्यावरणभूतवृत्रैर्जनितयुद्धाख्याग्निकार्ये। विद्धि- जानीहि। एतादृक्- ईदृशं स्वरूपम्। मा स्म अप गूहः- मा आच्छादय। अस्य- एतस्य। निर्णिजः- शोधकस्य सूर्यस्य। सः- तत्। पादुः- रश्मिद्वारा गमनम्। स्वः- सर्वम्। आविः कृणुति- आविष्करोति प्रकटयति। बुसम्- उदकम्। गूहते- संवृणोति। न मुच्यते- रश्मिद्वारा स्वगमनं न परित्यजति ॥२४ ॥